

The article discusses the features of the principles of the architectural and composite formation of the park space: the imitation of the nature, the decoration of the park space with the archaeological objects and the unique architectural buildings while respecting the aesthetics of the landscape area. The evolutionary trends of the organization of the artistic park space in the different historical periods are traced.

The parks as a special type of the cultural institutions focus its activities on the satisfaction of the social and cultural human needs in the rest, recreation and aesthetic enjoyment in the process of the contacts with the natural environment, contributing to the implementation of the noble spiritual mission – the restoration of historic humanitarian knowledge, historical human memory. Therefore, the compliance with the architectural and compositional principles of the harmonious combination of the architectural objects with the natural environment, which aimed at the solving of the problems of the optimization of the formation of the garden and park facilities in the new socio-economic conditions is always important and will require the new researches.

The nature always attracted inhabitants of the urban environmental with its genuine beauty and unrivalled perfection. The sacred groves, in the honour of the ancient gods, heroes and rulers were such natural environment during the antiquity, and gardens. Sacred groves were the essentially the memorial with the beautiful sculptures, architectural buildings in the background of the relief from the natural forests and water sources.

Art and architectural arranging of Versailles park are based on the many terraces, decreasing in the process of the remoteness from the royal palace. Colourful flower beds, arranged lawns, orangery, which captures the of viewers with its sizes, the ponds with the beautiful sculptures on the mythological motifs, the decorative fountains with the numerous statues supplement the luxury of the palace architecture.

The architectural-compositional formation of epy park space affects the artistic layout features of the natural and artificial greenery, landscape architecture; aesthetically decorated walkways, lakes, ponds and others. The basic principles of the architectural-composite construction of the park space is an imitation of the nature, decorating of the park space with archaeological objects, unique architectural buildings while respecting the aesthetics of the landscape projects.

Key words: architecture, composition, park, park space, sculpture, environment, landscape.

Надійшла до редакції 15.10.2015 р.

УДК 477.3.25

Виткалов Сергій Володимирович, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри культурології і музеєзнавства
Рівненського державного гуманітарного університету

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ РОЗВИТОК ВОЛИНІ: ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Здійснено спробу виявити духовний потенціал культурно-дозвіллевої сфери двох тотожних за своїми можливостями областей історичної Волині – Рівненської і Волинської, наголошено на напрямках їх подальшого культурного руху в сучасних умовах.

Ключові слова: культурно-дозвіллева сфера, історична Волинь, духовний потенціал.

Постановка проблеми. Волинь як окремих історичний та соціально-економічний регіон, має свою специфічну культурну систему, яка є невід'ємною частиною української культури загалом. І сьогодні ця культура вже на новому методологічному підґрунті починає свій розвиток, формуючи нові шляхи та успадковуючи минулу практику.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Регіональний науковий пошук останнім часом лише набирає обертів, засвідчуючи факт розгортання національних історико-культурних процесів і спробу підведення під них відповідного наукового підґрунтя. Утім, ґрунтовні наукові монографії з цього приводу майже відсутні, хоча є чимало дисертаційних досліджень С. Виткалова, О. Легкун, Ю. Москвічової, Т. Степанчук, Н. Чернецької й ін., численні розвідки у науковій періодиці, а також розмаїта джерельна база, втілена у формі різноманітних сценаріїв, програм, тематичних збірників, звітів та відгуків у періодичній пресі, у яких відображено систему підготовки численних заходів та реакцію на них учасників і глядачів. Ці матеріали, сподіваємося, складуть згодом основу фундаментальних досліджень із питань культурно-мистецького життя регіонів.

Мета статті: здійснити порівняльний аналіз розвитку аматорства окремих теренів історичної Волині.

Вклад основного матеріалу. Волинь завжди була не лише осередком культурної інтеграції, але й вогнищем українства, гарантом збереження національної свідомості, характеризувалася виявом яскравих національних художніх форм. Це знаходило своє втілення в усі часи практично в усіх формах

людської життєдіяльності. Не є виключенням і сфера культурно-дозвіллева. Тим більше, що у певний історичний період вона, маючи міцне ідеологічне підґрунтя у формі потужної національної культурної спадщини, базованої на усіх видах фольклору, а особливо музичного чи пісенно-хорового, змогла досягти значних успіхів і стати важливим фактором підвищення естетичних смаків, зростання загальнокультурного рівня населення загалом упродовж значного історичного періоду. Це можна сказати і про художню самодіяльність, тобто спеціально організований у певний історичний період культурно-мистецький рух [7], [8], [12], який свого часу охопив значні прошарки населення, переважно українського села, невеличких містечок, або молодих людей, задіяних у промисловому виробництві, інших галузях народного господарства, що не потребували високого художнього рівня організації свого вільного часу. Хоча чимало яскравих художніх колективів чи окремих виконавців виникло й у містах та селах, об'єднуючи у своїх лавах оригінально мислячу молоду інтелігенцію, яка намагалася участю у цих художніх конгломератах урізноманітнити свій вільний час та спробувати реалізувати себе в іншому культурному вимірі. Не дарма ж помітні явища, приміром, у сфері КВК, формувалися з художньо обдарованих представників переважно технічної інтелігенції.

Отже, цей рух знайшов себе переважно в українському селі у формі, якщо брати до уваги найдоступніший жанр мистецтва – *вокально-хоровий*, численних хор-ланках, які ставили собі за мету значно урізноманітнити вільний час населення, яке мало обмежений доступ до культурних благ у зв'язку з відсутністю на місцевому рівні в достатній кількості належної культурної інфраструктури – клубів, бібліотек, музеїв, не кажучи вже про концертні установи в особі філармонійних колективів чи мережі театрального або музичного професіонального мистецтва. До того ж, переважна більшість населення українського села 60-70 років ХХ ст. й не мала повної загальної середньої освіти [1; 294–305], не кажучи вже про освіту художню. У той час її не було у достатній кількості.

Якщо брати до уваги не менш популярний за доступністю (а відповідно – витратністю) інший художній вектор, приміром, *народно-інструментальний*, також представлений численними аматорськими колективами народних інструментів невеличких інструментальних складів, що діяли в умовах українського села чи населених пунктів промислового спрямування, то й тут також склалося добрі підстави, чи художній ґрунт. Адже українська периферія традиційно характеризувалася високим рівнем музикальності: у нас завжди було розвинуто народне інструментальне виконавство, що брало свій початок від численних музичних цехів, які активізували свою діяльність по українських теренах ще під час Люблінської унії (1569 р.), коли цехова організація життєдіяльності виступила важливим чинником національної самоідентифікації, активного опору культурній експансії Польщі.

І саме в українських мистецьких цехах плекався національний музичний репертуар, саме ці структури активно дбали про навчання молодого покоління, здатного ці традиції культурного спротиву пронести далі, саме цехова організація, у т.ч. й музична, забезпечила культурну репродукцію українській музичній практиці загалом. А на території, віднесеній до близької історичній Волині – Львівщині чи Івано-Франківщині, не кажучи вже про закарпатські терени, музична інструментальна традиція функціонувала достатньо потужно у формі розмаїтих інструментальних гуртів, що обслуговували на західноукраїнському селі чи містечках увесь життєвий людський «календар», оскільки місцевий музикант був на селі всім, майже як лікар чи вчитель. Хоча в певному сенсі він саме такі функції і виконував. Лише в ньому знаходили розраду односельці у сумний чи тим більше – веселий для громади час. І про це також засвідчує потужна фольклорна течія у формі народнопісенної чи інструментальної творчості, що і сьогодні активно побутує в західноукраїнському селі, незважаючи не будь-які реформи, які пропонує йому центр. Село все одно живе за своїми традиційними законами, що допомагають йому вижити у будь-який складний час.

Цей традиціоналізм уберіг колись Україну від активної релігійної експансії вже згаданої католицької Польщі, чи православної Росії, коли священник, незважаючи на те, де він здобував фахову духовну освіту, в Європі чи Москві, враховуючи практику династичного наслідування священства чи дияконства (коли парафія чи благочинство переходило від батька до сина впродовж десятиліть чи навіть століть) і перебування сина, приміром, у зрусифікованому середовищі духовної семінарії чи академії суттєво не впливало на його мову і любов до українського обряду. Він повертався до села і робив усе так, як було тут заведено споконвіку.

Повертаючись до предмету нашого розгляду, зазначимо, що ці виду народної художньої ініціативи продовжували активно розвиватися і у більш пізній період, коли склалися кращі умови для різних форм їх виявлення.

Аналіз розвитку самодіяльного мистецтва України [12] показав, що аматорство, як одна з форм художньої творчості, побутувало і на Волині у повоєнний період. Залучення до нього широких верств населення стало одним із дієвих чинників піднесення національної самосвідомості, художньої

культури, патріотичного виховання, хоча на початку 90-х років XX ст. спостерігається спад аматорської творчості в Україні та Волині зокрема, пов'язаний із нехтуванням багатьма керівниками клубної роботи загалом та економічними чинниками й невизначеністю політико-культурного напрямку розвитку держави [5]. Хоча історична ретроспектива цього виду художньої практики засвідчує, що в усі часи, а тим більше у другій пол. XX ст., цей вид людської життєдіяльності виконував важливі соціокультурні функції, зокрема не лише впливав на підвищення рівня художньої культури учасників та населення загалом, але й значною мірою знайомив і тих, і інших із національною культурною спадщиною, виконував важливі функції в розширенні краєзнавчої інформації (адже саме аматорство стимулювало реалізацію творчості місцевих композиторів, драматургів, майстрів образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва), виступав важливим фактором розвитку соціальної активності, зростання політичної культури [12]. І хоча ідеологічний чинник був присутній в обов'язковому порядку і цю роль, перш за все, виконував репертуар аматорських гуртків, усе ж переважна більшість виконуваних творів у вокально-хоровому, народно-інструментальному, театральному жанрах розв'язувала важливі функції ознайомлення з вітчизняною (регіональною) культурною спадщиною, адже в роботі знаходилися значною мірою твори місцевих композиторів, поетів, драматургів, як також обов'язкова умова контролю за репертуаром. Спрямовувався репертуар і на знання західноєвропейської мистецької спадщини, творчих надбань представників союзних республік тощо, одним словом, мав достатньо широке культурно-мистецьке сальдо. Принаймні, аналіз репертуару творчих звітів, сільських, районних та міських оглядів, проведений нами у двох областях, засвідчив саме таку тенденцію [6].

У 70 – першій пол. 80-х років, добі найбільшої активізації в розвитку художньої самодіяльності, коли зміцніла МТБ культури, покращився якісний склад художніх керівників, управлінських працівників галузі, зросли потенційні можливості методичних служб тощо, популярним стало проведення різноманітних звітів творчих колективів, присвячених знаменним і пам'ятним датам. Так, у 1977 році відбувся Перший Всесоюзний фестиваль самодіяльної художньої творчості, якому передувала активна трирічна звітна діяльність на місцях. І саме цей захід значною мірою активізував культурно-освітню практику на районному і сільському рівнях; колективи почали займатися поглибленою студійною роботою, що значно розширило їх виконавські можливості, адже акцент ставився на опанування важливими складовими мистецтва, зокрема такими, як історико-теоретичні питання, робота над професійною майстерністю, що передбачала поглиблене заняття теоретико-методичними питаннями мистецтва, одним словом, планова студійна робота виходить на перше місце в системі функціонування колективів аматорів [7; 82–87].

У той же час значно зміцнюється інфраструктура культури, зростає і кількість музичних шкіл та шкіл мистецтв, збільшується кількість їх учнів. Так, якщо у 1970 р. на Волині були лише музичні школи в обласному та окремих крупних райцентрах, то вже у 1987 р. (після проведення фестивалю) їх кількість значно зросла і вони стали характерною ознакою майже кожного району області [11; 4]. Відповідно, збільшилася і кількість учнів, які свій вільний час присвячували знайомству зі світовою та регіональною культурною спадщиною, що дає змогу переконатися у тому, що аматорство починає виконувати важливі функції окультурення побуту, оскільки людина, у якої вільний час (до речі, саме на цей час припадає поступове збільшення вільного часу і покращення та зміцнення регіональної інфраструктури загалом) художньо насичений, людина, що постійно займається підвищенням свого художнього рівня, вона не лише стає цікавою для оточуючих, але й ці навички переносить на власну виробничу сферу та побут.

І ця тенденція характерна для усіх регіонів України, в яких, до речі, інших мистецьких закладів початкового рівня, крім ДМШ, також не було. Тож сьогодні, незважаючи на вкрай складний для розвитку культурного чиннику час, кількість музичних та різних форм художніх шкіл і на Волині (Волинській області), і на Рівненщині залишається достатньо сталою, принаймні, не зменшується, засвідчуючи бажання і батьків, і їх дітей отримувати початковий рівень художньої освіти, що стимулюватиме в подальшому стале зростання кількості студентів на відповідних художніх чи мистецьких спеціальностях загалом. І це тоді, коли рівень оплати початкової художньої освіти сьогодні явно випереджає її кореляцію з будь-якими іншими витратами на духовні потреби населення. Це підтверджує і бажання представників органів державної влади цих областей утримувати на своїх теренах початкову художню освіту, в якій і вони вбачають важливий фактор стабілізації ситуації на місцях.

Поза сумнівом, що мистецька освіта будь-якого рівня завжди була дотаційною і приведення оплати за неї до реальних витрат сьогодні знищить її загалом, утім держава, хочеться вірити, розуміє потребу в необхідності підтримки цього, фактично збиткового, початкового художнього рівня, сподіваючись у майбутньому мати кваліфікований і духовно багатий та політично спокійний кадровий корпус у багатьох галузях народного господарства. А Україна завжди була в авангарді республік колишнього СРСР і за цими показниками також [12].

Це підтверджують і такі статистичні дані регіонального рівня: якщо на початку 70-х років у репертуарі хороших чи інструментальних колективів переважали народнопісенні зразки, то вже на початку 80-х самодіяльні колективи широко використовують музику західноєвропейських композиторів, акапельний спів, крупні форми тощо. Це, до речі, фіксують соціологічні опитування, проведені в у той час в СРСР і спрямовані на вивчення культурно-дозвілдової сфери та ставлення (чи участі у різних формах) до професійного мистецтва [15]. Статистичні дані того періоду [12] свідчать про те, що в Україні кожен дванадцятий трудівник присвячував своє дозвілля художній самодіяльності. Безпосередніми учасниками Свята народних талантів в Україні стало понад чотири мільйони аматорів. У ході фестивалю створено понад десять тисяч нових колективів [12]. Сотні їх були сформовані в цехах заводів, бригадах будівельників, колгоспах та радгоспах, інститутах і технікумах, школах.

Можна по-різному ставитися до тогочасної статистики. Не виключено, що в гонитві за високими показниками охоплення населення участю у художньому русі, допускався факт різноманітних приписок: коли учасники художнього колективу, обраховані у статистичній звітності конкретного клубного заходу, брали участь і у менш локальних гуртках – ансамблях, дуетах тощо. І вони знову ж попадали у статистичну звітність як окремі особи тощо. Мабуть, були й інші проблеми з обліком учасників самодіяльного руху тогочасної України чи її будь-якого локального регіону, зважаючи і на недосконалість форми 7-НК, за допомогою якою здійснювалася звітність, і на не зовсім добросовісне ставлення тих людей, що вели цю звітність – клубних працівників. І це, звичайно, не є добрим показником. Однак, факт майже масової участі в самодіяльному художньому русі сотень тисяч наших співгромадян, а особливо, молоді, є незаперечним явищем, вартим уваги і врахування подібної практики в сучасній роботі клубних закладів.

Так само важко заперечувати факт значного позитивного впливу на духовний рівень населення участі у художній самодіяльності, яка дала їм ази знайомства з мистецтвом, допомогла стати тим перехідним ланцюжком, за допомогою якого здобутки високого професійного мистецтва в усьому його розмаїтті змогли увійти у душі і серця. Іншим шляхом це зробити було б неможливо, враховуючи його зайнятість на виробництві, фахову спроможність для можливого вступу до різноманітних ВНЗ художнього спрямування, яких у такій кількості не існувало у той час (та й хтось повинен був працювати саме на виробництві) та ще безліч інших чинників, які немає потреби (і не можливо сьогодні) брати до уваги.

До речі, позитивне ставлення до художніх форм діяльності у вільний час фіксували і дослідження співробітників Інституту соціологія АН України, проведені майже відразу після проголошення державної незалежності країни стосовно соціокультурних процесів, що почалися в молодій державі [10; 72–153]. Цей позитив підтвердила і відновлена у 2007 році короткотермінова практика проведення творчих звітів майстрів мистецтв та художніх колективів областей України в Палаці культури і мистецтв «Україна». Вона справді стимулювала увагу до народної творчості і активізувала створення нових художніх структур в усіх регіонах країни, незважаючи на не сприятливі фінансові умови для культурного розвитку [13]. Це підтверджує і тогочасна періодика та аналогічні звіти обласних Центрів народної творчості, відповідальних за цей процес.

Таке позитивне ставлення до художньої діяльності у сфері вільного часу, попри достатню технічну оснащеність нашого побуту різноманітними видами електронного часу проведення, засвідчують і сучасні звіти, принаймні, західноукраїнських обласних центрів народної творчості [6], які безпосередньо займаються організацією культурно-дозвілдової практики в уже зовсім інших умовах сьогодення. І численні фестивалі (від «Дивовижного світу органу», як вияву професійної музичної культури, до «Котилася торба...» – культури дитячої, на Рівненщині та аналогічних заходів на Волині – «Пісні Великої Волині», «Поліське літо з фольклором» або «Волинський кобзарик»), або подібні, проведені на Херсонщині («Мельпомена Таврії») чи «Лесині джерела» – на Житомирщині й у Луцьку, це переконливо підтверджують.

До речі, і на Волині, і на Рівненщині вже давно сформувалися власні школи бандурного виконавства, як і музеї волинської ікони, що мають найповніші колекції у світі. І якщо сьогодні з ім'ям Ю. Бартошевського у Луцьку пов'язують заснування бандурного виконавства, то на Рівненщині цей факт пов'язують із А. Грицаєм, а їх об'єднав відомий майстер В. Тузиченко (В. Тузіченко), який для Луцька на прохання згаданого вже Ю. Бартошевського, сконструював нові типи оркестрових бандур – бандуру-приму, бандуру-п'якколо, бандуру-альт, бандуру-тенор, бандуру-бас і бандуру-контрабас. Вони використовувалися в ансамблі бандуристів Луцької ДМШ. Саме в Луцьку В. Тузиченко вперше виготовив експериментальну клавішну бандуру [15]. А в Рівненському ЦНТІ зберігаються оригінали патенту, видані В. Тузиченку на ці та інші винаходи. І якщо на Волині бандурне мистецтво знайшло свій вияв у найбільш помітній капелі бандуристів «Дивоструни» та тріо

з аналогічною назвою, то на Рівненщині не менш яскраво виявляє себе Г. Топоровська, Н. Волошук, інструментальні дуети ДМШ та ін., що продовжують традиції корифея бандурного мистецтва краю А. Грицяя. Інакше кажучи, мистецька співпраця триває. Та й дискурс національної культурної політики України також залишається прихильним до окреслених вище проблем [9].

Залишається небагато – досягнути це явище в усьому розмаїтті і почати його реалізовувати повною мірою, розпочавши з усвідомлення важливості у цьому процесі кваліфікованих кадрів, здатних цю роботу хоча б розпочати. Адже реформа місцевого самоврядування, задекларована в країні у 2016 році, на це спрямовує.

Висновки. Аматорський художній рух, більшою мірою характерний для західноукраїнських теренів, сьогодні продовжує функціонувати в регіонах, поступово втрачаючи свою активність через відсутність елементарного фінансування, браку професіональних кадрів та комерціалізації сфери культури. Тому логічним продовженням цього процесу є сплеск зацікавлень народним декоративно-ужитковим мистецтвом, яке найбільш виразно набуло комерційного спрямування і активно працює на задоволення потреб місцевих громад. І хоча це є, беззаперечно, позитивним явищем, однак лише такий вид діяльності у сфері дозволяє збіднює і культурні потреби широкого загалу, і суть державної культурної політики.

Список використаної літератури

1. **Виткалов В. Г.** Українська культура. Сторінки історії ХХ століття: моногр. / В. Г. Виткалов. – Рівне : Вертекс, 2004. – 640 с.
2. **Виткалов С. В.** Культурно-дозвіллевий простір сьогодення у вимірах методичної служби / Виткалов С. В., Марченко В. В. // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. праць. – К. : НАКККіМ, 2015. Вип. XXXIV. – С. 11–18.
3. **Виткалов С. В.** Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: моногр. / С. В. Виткалов. – Рівне : М. Дятлик, 2014. – 362 с.
4. **Виткалов С. В.** Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: моногр. / С. В. Виткалов. – Рівне : ППДМ, 2012. – 416 с.
5. **Горох Г. С.** Вокально-хорова ланка як явище у хоровому мистецтві II пол. ХХ століття (на прикладі Рівненщини) / Г. С. Горох // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 20, у 2-х тт. Т. I. – Рівне : РДГУ, 2014. – С. 74–79
6. **Самодіяльна творчість в області** // Звіт КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» Рівненської обласної ради за 2015 рік // Поточний архів КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР, 2016. – 26 с. та аналогічний Звіт центру народної творчості Волині (м. Луцьк) за цей же період.
7. **Искусство миллионов: результаты проведения Всесоюзного фестиваля самодеятельного художественного творчества.** – М. : Сов. Россия, 1978.
8. **Каргин А. С.** Самодеятельное художественное творчество: история, теория, практика : учебник для ВЗУов / А. С. Каргин. – М. : Высш. шк., 1988. – С. 227–267.
9. **Кравченко О. В.** Культурна політика України в парадигмах сучасності: теоретико-методологічні аспекти культурологічної інтерпретації : моногр. / О. В. Кравченко. – Х. : Харків. держ. акад. культури, 2011. – 267 с.
10. **Молодежь Украины: ожидания, ориентация, поведение: коллект.** моногр. / Пилипенко В. Є, Вишняк О. І., Донченко О. А. та ін. – К. : Наук. думка, 1993. – 158 с.
11. **Основні статистичні показники діяльності галузі культури Рівненської області за 1987 р.** // Поточний архів управління культури Рівненської облдержадміністрації за 1988 р. – 23 с.
12. **Пиналов С. А.** История культурно-просветительной работы в СССР. 2-е изд., доп. и переработ. / Пиналов С. А., Чернявский Г. И., Виноградов А. П. / Харьков. гос. ин-т культуры. – Х. : Выш., шк., 1983. – 363 с.
13. **Статистичний аналіз діяльності установ культури і мистецтв Рівненської області за 2008 рік.** – Рівне, 2009. – 24 с.
14. **Человек в мире художественной культуры.** – М. : Наука, 1982. – 334 с.
15. **Чернецька Н. Г.** Бандурне мистецтво Волині: від аматорства до професіоналізму / Н. Г. Чернецька // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 21. Т. 1. – Рівне : РДГУ, 2015. – С. 141–147.

References

1. **Vytkalov V. Gh.** Ukrainsjka kuljtura. Storinky istoriji KhKh stolittja: monoghr. / V. Gh. Vytkalov. – Rivne : Verteks, 2004. – 640 s.
2. **Vytkalov S. V.** Kuljturno-dozvillzhvyj prostir sjoghodennja u vymirakh metodychnoji sluzhby / Vytkalov S. V., Marchenko V. V. // Aktualjni problemy istoriji, teoriji ta praktyky khudozhnjoj kuljtury: zb. nauk. pracj. – K. : NAKKKiM, 2015. Vyp. KhKhKhIV. – S. 11–18.
3. **Vytkalov S. V.** Kuljturno-mystecjka Ukrajina v reghionalnykh vymirakh: monoghr. / S. V. Vytkalov. – Rivne : M. Djatlyk, 2014. – 362 s.
4. **Vytkalov S. V.** Rivnenshhyna: kuljturno-mystecjkyj potencial v paradyghmakh suchasnosti: monoghr. / S. V. Vytkalov. – Rivne : PPDM, 2012. – 416 s.

5. **Ghorokh Gh. S.** Vokaljno-khorova lanka jak javyvshe u khorovomu mystectvi II pol. KhKh stolittja (na prykladi Rivnenshhyny) / Gh. S. Ghorokh // *Ukrajinsjka kuljtura: mynule, suchasne, shljakhy rozvytku: nauk. zap. Rivnen. derzh. ghumanit. un-tu. Vyp. 20, u 2-kh tt. T. I.* – Rivne : RDGHU, 2014. – S. 74–79
6. **Samodijalna tvorchistj v oblasti** // Zvit KZ «Rivnensjkyj oblasnyj centr narodnoji tvorchosti» Rivnensjkoji oblasnoji rady za 2015 rik // Potochnyj arkhiv KZ «Rivnensjkyj OCNT» ROR, 2016. – 26 s. ta analoghichnyj Zvit centru narodnoji tvorchosti Volyni (m. Lucjk) za cej zhe period.
7. **Yskusstvo myllyonov: rezuljtaty provedenyja Vsesojuznogho festyvalja samodejateljnogho zudozhestvennogho tvorchestva.** – M. : Sov. Rossyja, 1978.
8. **Karghyn A. S.** Samodejateljnoe khudozhestvennoe tvorchestvo: ystoryja, teoryja, praktyka : uchebnyk dlja VZUov / A. S. Karghyn. – M. : Vyssh. shk., 1988. – S. 227–267.
9. **Kravchenko O. V.** Kuljturna polityka Ukrajinny v paradyghmakh suchasnosti: teoretyko-metodologhichni aspekty kuljturologhichnoji interpretaciji : monoghr. / O. V. Kravchenko. – Kh. : Kharkiv. derzh. akad. kuljтуры, 2011. – 267 s.
10. **Molodezhj Ukrainy: ozhydanyja, oryentacyja, povedenye:** kolekt. monoghr. / Pylypenko V. Je, Vyshnjak O. I., Donchenko O. A. ta in. – K. : Nauk. dumka, 1993. – 158 s.
11. **Osnovni statystychni pokaznyky dijajlnosti ghaluzi kuljтуры Rivnensjkoji oblasti za 1987 r.** // Potochnyj arkhiv upravlinnja kuljтуры Rivnensjkoji oblderzhadministraciji za 1988 r. – 23 s.
12. **Pynalov S. A.** Ystoryja kuljturno-prosvetyteljnoj raboty v SSSR. 2-e yzd., dop. y pererobot. / Pynalov S. A., Chernjavskij Gh. Y., Vynoghradov A. P. / Kharjkov. ghos. yn-t kuljтуры. – Kh. : Vyssh., shk., 1983. – 363 s.
13. **Statystychnyj analiz dijajlnosti ustanov kuljтуры i mystectv Rivnensjkoji oblasti za 2008 rik.** – Rivne, 2009. – 24 s.
14. **Chelovek v myre khudozhestvennoj kuljтуры.** – M. : Nauka, 1982. – 334 s.
15. **Chernecjka N. Gh.** Bandurne mystectvo Volyni: vid amatorstva do profesionalizmu / N. Gh. Chernecjka // *Ukrajinsjka kuljtura: mynule, suchasne, shljakhy rozvytku: nauk. zap. Rivnen. derzh. ghumanit. un-tu. Vyp. 21. T. I.* – Rivne : RDGHU, 2015. – S. 141-147.

Выткалов Сергей Владимирович, кандидат искусствоведения, доцент кафедры культурологии и музееведения Ровенского государственного гуманитарного университета

Художественное развитие Волыни: исторический ракурс и сравнительная характеристика

Осуществлена попытка выявить духовный потенциал культурно-досуговой сферы двух близких по своим возможностям областей исторической Волыни – Ровенской и Волынской; акцентировано на направлениях их дальнейшего культурного движения в современных условиях.

Ключевые слова: культурно-досуговая сфера, историческая Волынь, духовный потенциал.

Vytkalov Sergij, kandydat mystecztvoznavstva, docent kafedry kul'turologiyi i muzeyeznavstva Rivnens'kogo derzhavnogo gumanitarnogo universytetu

Cultural and art development of Volyn: historical foreshortening and comparative description

An attempt is carried out through the prism of культурно-дозвіллевої activity to educe spiritual potential of two identical after the creative possibilities areas of historical Volyn – Rivne and Volyn; the attempt of analysis of this potential is considered in scientific literature and potential possibilities of different forms of cultural activity of population of the indicated areas are exposed in different historical periods. Their cultural priorities are certain; attention is accented on importance of maintenance of creative potential of child's musical schools and schools of arts in a region in the questions of the further becoming of network of artistic education and spiritual development of the young generation. General lines are educed in organization of cultural and art life and it is marked directions of further cultural motion of areas in modern terms; the most known organizers of cultural space of these territories are mentioned.

Key words: культурно-дозвіллева sphere, historical Volyn, spiritual potential.

Надійшла до редакції 22.10.2015 р.

УДК 008:069

Москвічова Юлія Олександрівна, кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри музикознавства та інструментальної підготовки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МУЗЕЙНІЙ СФЕРІ СУЧАСНОЇ ВІННИЧЧИНИ

Розглянуто особливості трансформаційних процесів у музейній сфері періоду державної незалежності України, аналізуються традиційні та інноваційні напрями діяльності провідних музеїв Вінницької області. Визначено основні проблеми у функціонуванні музейних закладів регіону й окреслено можливі шляхи їх подолання.

Ключові слова: музей, трансформаційні процеси, соціокультурний інститут.